

КАРЛ МАЙ

КЮРДСКИЯТ КРЪСТ

Превод от немски: Любомир Спасов, 1997

chitanka.info

1. ФАТИМА МАРИЯХ

— Ти си побъркан, ефенди, десет пъти побъркан сто пъти побъркан и никой не може да те изцери, ако си останеш на намерението. Вдовица ли искаш да направиш моята жена и сираци децата ми? Трябва ли и твоите жени и деца да се задушат в талази от сълзи и се удавят във водите на горестта? Ако настояваш да следваме и по-нататък тази река на нещастieto, след късо време ще бъдем погребани в търбусите на лешояди, чакали и хиени.

— Аз нямам много жени, нито деца — обясних на говорещия. — Така че за мен няма кой да тъжи.

— Аллахи, валлахи, таллахи! Ако теб няма кой да те оплаче, то това хич не е причина да допусна моята душа да отлети и да бъде оплаквана! Знаеш, че съм дързък мъж, ама да тръгна към тия кюрди, е все едно да се втурна направо в пастта на сигурната смърт.

— Тогава остани, бълзливце! — извика гневно моят дребен, мил хаджи Халеф Омар. — Ти си син на страха и внук на малодушието. Наричаш се дързък, ала сърцето ти се кандилка от ужас в тялото, когато понечим да се отклоним и на крачка от широкия друм. Беше ни присаден за да ни закриляш, а пък тракаш зъби от уплах, колчем мернеш някоя чужда кремъклийка. Засрами се! Хайде, сихди да си продължим ездата и да оставим тук тоя дядо на страхливостта!

В Кернук бях с Халеф гост на мютесарифа, който се отнесе много радушно с нас и на тръгване ни натрапи един гаваз. Аз нямах никакво желание, наистина да се ангажирам с един такъв „закрилник“, защото никога не пътувам като някои други и предварително знаех, че ще имам задачата да бъда закрилник на нашия закрилник но мютесарифът заяви, че без гавазин съм изгубен при кюрдите. Той дълго настояваше, докато накрая казах „да“ само за да не се покажа неблагодарен.

Каквото бях предвидил, стана. Касем, така се казваше гавазът, се прояви като страхлив човек, който при това едва се оправяше в Кюрдистан. Ако не говорех така добре наречията заса и курманджи,

щеше да се наложи да се откажем от по-нататъшната си езда. За щастие придружителят ни притежаваше едно качество което компенсираше споменатите недостатъци. Той имаше добро сърце и приемаше толкова спокойно усмихнат упреците, с които моят хаджия го обсипваше от време на време, сякаш не се отнасяха за него.

От Керкук бяхме отишли в Сюлейманийе, оттам яздихме до Ревандуз и сега възнамерявахме да се прехвърлим на персийска територия, за да отидем до езерото Урмия. Нашият гаваз ни предложи да яздим за тази цел покрай Сави, главния ръкав на Бююкзаб. Но тъй като това бе обиколен път, аз настоях да следваме малката рекичка Зидака, която по-бързо щеше да ни преведе през границата. Касем обаче се възпротиви, защото се страхуваше от кюрдите кхоснаф, които по онова време се бяха установили край бреговете на Зидака. Вярно тези кюрди се ползват с лошата слава на големи фанатици и разбойници, но понеже всички неуседнали кюрди са повече или по-малко такива, смятах намерението си за правилно и това бе причината да чуя от него цитираната в началото реч. Хаджи Халеф, както споменах, бе съгласен с мен. Той му изтъкна неговата страхливост и насочи коня си надясно — в тази посока течеше Зидака. Аз сторих същото и ето как гавазът волю-неволю трябваше да ни последва, но не и без да надигне протеста:

— Вие ще търчите към гибелта си, ако не се вслушате в моя глас. Аз познавам разбойниците кхоснаф. Те дори помежду си живеят във вечно кръвно отмъщение. Делят се на две подразделения — мир махмадли и мир юсуфи, първото от които пасе стадата си отляво на реката а второто — отдясно. Двете племена живеят в постоянна вражда. Но когато се касае да убият някой чужденец за грабеж, те се държат наедно. Обръщайте, обръщайте конете, защото при тях цялата ми власт не важи!

— Не говори за властта си! — изсмя се Халеф — Властта на твоя мютесариф не се простира над дивите кюрди. Те не се боят дори от падишаха. Каква власт претендираш значи да притежаваш? Та на теб не се подчиняват даже в Керкук. Твоята воля е като тази на комара, когото мога да издухам с дъха си надалеч от мен.

Аз търпях Касем като безполезна висулка и си мълчах, когато Халеф се дърлеше с него. Затова и сега не се обаждах. Бедният дявол и бездруго не можеше да бъде по-различен от това, което си беше.

Бяхме напуснали Реваднуз рано сутринта, а сега беше вече следобед. Докато следвахме рекичката, не мислете, че яздехме по утъпкан път. Такъв нямаше. Нашите коне вървяха повече по чакъла, останал по двата бряга от пролетното прииждане на водата. Непосредствено с него граничеше гъста дъбова гора, изкачваща се стръмно по височините от двете страни. Ездата беше напрегната за животните, но по-късно долината на реката се разшири. Тук растеше сочна ливадна трева, по която конете вървяха на по-меко. Тук и там между гората и водата се срещаше някой храсталак, през който трябваше да се провираме.

Яздех с Халеф отпред. Касем ни следваше на известно разстояние. Той правеше много угрижена физиономия. Но тъй като не забелязвах в тревата следи от хора или добитък, смятах засега една среща с кюрди изключена. Заблуждавах се, понеже не вземах под внимание обстоятелството, че двете племена, живеещи разделено от двете страни на реката, се намираха във вражда помежду си. А враждуващи племена при всички случаи отстоят на по-голямо разстояние, отколкото възлизаше ширината на малката рекичка. Впоследствие действително видях, че мир махмалли и мир юсуфи се пазеха да подкарват стадата си към речната долина. Те бяха установили своите биваци в гората и настаняваха добитъка по поляни, където лесно можеше да бъде надзираван.

Тъкмо яздехме пак пред един такъв гъсталак, когато чухме на известно разстояние пред нас да се вика за помощ. Беше женски глас. Сметнах, че някой се намира в опасност, и бързо подкарах врания си жребец през храстите. Халеф ме последва по петите. Виждайки това, Касем, който също бе чул вика за помощ, обузда своето животно и ни подвигна страхливо:

— Спрете! Ефенди, настоятелно те моля да останем скрити тук в шубрака! Оставете да вика там който си ще! Който се подхвърля на опасност, него тя ще изяде барабар с кожата и космите.

Напълно естествено аз не зачетох предупреждението и продължих да яздя. Виковете станаха по-тревожни, приближаваха. Когато стигнах края на храсталака, видях да се простира пред мен по отсамния бряг дълга и тясна ливада, ограничена отдясно от реката, отляво от обраслото с гора възвишение и отпред от подобен шубрак като този зад мен. Равнината беше може би осемстотин крачки дълга и

по нея с всички сили тичаше насам една женска фигура, викайки постоянно за помощ, сякаш беше преследвана от някакво същество. И все пак, докъдето погледът ми стигаше, такова не се виждаше.

Жената беше излязла от отвъдните храсти и се бе отдалечила от тях на около сто и петдесет крачки. Страхът я бе тласнал изпървом право напред. Сега се насочи към реката, за да я остави между себе си и намиращата се подире ѝ опасност. Но ето че видя мен и Халеф и рязко се отклони пак в предишната си посока, сиреч се затича право към нас. Касем бе дръзнал да стигне края на гъсталака. Сега извика ухилено:

— Аллах! Тая жена е шантава. Крещи за помощ, а пък не се намира в опасност.

Но още в следващия миг се оказа, че виковете ѝ не са били безпричинни, защото от растящия зад нея шубрак се изстреля едно куче, зад него още едно и още едно. Бяха исполински сиви кюрдски хрътки от породата, наричана от кюрдите таси. Едно такова куче има височината на теле, притежава лош нюх наистина, но веднъж насочено по следа, не я губи и е приучено да разкъсва гърлото на преследвания. Жената следователно се намиреше в извънредно голяма опасност. Настигнеха ли я кучетата, свършено бе с живота ѝ. Те идваха с големи скокове. Трябваше да ѝ помогна и препуснах към нея.

— Стой, спри! Спри, в името на Аллах! Кучетата ще те смъкнат от коня и ще те разкъсат! — закрещя подире ми Хасем.

Не му обърнах внимание, а продължих да яздя, за да намаля разстоянието и да имам сигурен изстрел. После спрях и се заех с карабината. Когато я насочих, моят арап застина като зид. Знаеше, че се каня да стрелям, и че не трябва да мърда. Три бързо дадени един след друг изстрела и кучетата, които така хубаво имах на мушка, се търколиха в тревата. А жената продължи да тича. Препуснах с Халеф насреща ѝ и когато почти я достигнах, ѝ викнах:

— Спри! Ти си спасена. Кучетата са мъртви! Послужих си с наречието курманджи, което сигурно беше нейното, защото ме разбра, спря посред бяг, погледна назад и като видя лежащите кучета, извика:

— Гхайне Ходех кес нехкахне! (Бог е всемогъщ!) Той ме спаси. Хвала и слава на него!

Дъхът ѝ излиташе така, че изричаше думите на пресекулки. Слагайки ръце на гърдите, тя се опита да се успокои. Беше може би

четирийсетгодишна и бръчки браздяха нейното лице. Бедното ѝ облекло се състоеше само в една дълга, подобна на роба, дреха от син лен. На главата си носеше вехт яшмак, който сега бе вдигнала, иначе лицето ѝ щеше да бъде покрито.

— Ти ли раздразни кучетата, или някой ги насъска към теб? — попитах аз.

— Насъскаха ги, насъскаха ги! — отвърна тя все още без дъх. — Трябваше да бъда разкъсана от тях.

— На кого принадлежаха?

— На Шир Селеки, предводителя на мир махмалли, разбойниците, убийците, които никого, дори една бедна жена, не щадят.

— С какво всъщност си разгневил този мъж?

— Разгневил? Той убива, без да е гневен, защото за него убийството е удоволствие. Забелязах, че я няма козата ми, моята любимка, от чието мляко живеем, понеже сме много бедни и имаме само това животно. Търсих я и стигнах близо до реката. Видях я от другата страна и прегазих водата. Тъкмо поисках да я уловя и поведе обратно, когато пристигна Шир Селеки, безмилостният, със своите воини мир махмалли. Започнах да го умолявам за милосърдие, тъй като се намираме в кръвна вражда с неговото племе. Той обаче се изсмя на молбата ми и намушка моята любимка. После се посъветва с другите какво да прави с мен. Нечовеците не искаха, наистина, да си мърсят ръцете с кръвта на една жена, но аз въпреки това трябваше да умра. Решиха да насъска кучетата срещу мен и да ги оставят да ме разкъсат. Трябваше да тичам напред, до близкия храсталак, толкова преднина искаха да ми дадат. Пробягах до храстите и продължих нататък, крещейки в смъртния си страх към Бога за помощ. Той чу моя вик и ме спаси чрез теб, о, господарю. Нека името ти бъде възхвалено във вечността!

— В такъв случай кюрдите мир махмалли сигурно са подире ти?

— Те вероятно ще дойдат, за да видят моя разкъсан труп...

Спря по средата. При моя въпрос неволно бе погледнала назад. Видя отряд ездачи, които изскочиха от намиращите се пред нас храсти и спряха за кратко при вида ни.

— Ей ги къде са, там! — изкрещя тя ужасена. — Бягайте, иначе сте изгубени! Аз също ще бягам!

Хукна с най-голяма бързина към реката, за да се спаси на отвъдния бряг. Гавазът все още се държеше далеч назад. Сега ни ревна:

— Аллах да се смили над нас! Връщайте се! Трябва да бягаме... да бягаме... бягаме!

Кюрдите видяха лежащите мъртви кучета и надавайки яростен крясък, препуснаха към нас, размахвайки оръжие. Бяха дванайсет мъже. Дребният Хаджи опря до рамото своята двуцевка и попита спокойно:

— Ние няма да офейкаме, нали, сихди?

— Не! Отмести се по-далеч от мен и стреляй, ако не спрат, но само по конете. Не бива да допуснем да ни обградят!

Тикнах три нови патрона в карабината на мястото на изстреляните и я взех за стрелба. На двеста крачки бяха отдалечени мир махмалли от нас, сто и петдесет, сто, тогава им викнах:

— Стой, не продължавайте! Ще стреляме!

Дванайсет срещу двама! Те отговориха с подигравателен кикот и продължиха да препускат. Седем, както видях, имаха пушки. От тях не се страхувах толкова, колкото от дългите копия, които другите държаха насочени към нас.

— Конете на първите двама копиеносци! — викнах на Халеф. Той се подчини, а аз дадох три изстрела. Пет коня рухнаха, ездачите ги последваха. Два-три от следващите коне се препънаха в тях и на свой ред се сгромолиха. Отрядът се разбърка. Седящите все още на седлата спряха на приблизително трийсет крачки от нас, а другите се изправиха с проклетия и заоглеждаха конете си.

Видът на тези хора в никой случай не будеше доверие, но въоръжението им не можеше да ми вдъхне респект. Копията сега бяха обезвредени, а въоръжените с пушки имаха само стари кремъклийки, двама даже допотопни фитилни пушкала. Що се отнася до костюмите то те пъстрееха самохвално във всички възможни краски. Кюрдът обича да се тафри, колкото се може по-шарено. Един от тях, отличаващ се с притежанието и на пищов, носеше на главата си исполинска чалма.

Той беше предводителят. Накара коня си да пристъпи няколко крачки напред и ни кресна:

— Аллах да ви прокълне! Разсъдъка си ли изгубихте, че се осмелихте да стреляте по нас в пределите на територията ни? Кой сте

вие, кучи синове?

— Чужденци сме — отвърнах, пропускайки последните оскърбителни думи.

— Това се разбира от само себе си. Ако не бяхте другоземци, щяхте да се вардите да разтваряте с враждебни действия дверите на сигурната гибел. Мястото на вашите души е в Пъкъла. Заминавайте натам долу от нашите куршуми!

Поиска да насочи пушката си към нас. Аз държах цевта отправена към него и бързо му повелих:

— Долу пушкалото, в противен случай ще ти пратя смъртта в мозъка!

— Бърборко! — присмя се оня. — Че нали цевите ви са изстреляни!

— Моята може да стреля непрестанно. Внимавай!

Дадох в бърза последователност по коня му три, четири, пет изстрела. Животното рухна заедно с него и той изтърва кремъклийката.

— Аллах, Аллах! — зарева яростно, докато се изправяше. — Откъде я имаш тая пушка? Шейтанът ли ти я е направил? Как ти е името?

— Аз съм християнин от една далечна страна и ме наричат Кара бен Немзи ефенди.

— Християнско куче? Аллах да те затрие! Умри от ръката ми!

Вдигна пушката, за да я насочи към мен. Тогава един от копиеносците му хвана ръката и му викна с явен страх:

— Стой! Ще убиеш всинца ни! Пушката на този християнин изстрелва сто куршума един подир друг, без да е необходимо да я пълни. Аз го познавам! Той ще ви застреля всички накуп, преди още да сте дръпнали курока.

— Какво... приказваш? — попита предводителят, като свали кремъклийката и се вторачи в говорителя със зяпнала уста.

Онзи отговори с толкова тих глас, че не можах да го разбера. Дълго говори усърдно на него и на другите, което даде време на Халеф да зареди отново двете цеви. Кюрдите слушаха говорещия с видимо удивление и ме мереха с погледи, сякаш бях осмото чудо на света. Аз самият бях любопитен да чуя откъде ме познава този мъж. Когато свърши речта си, беше проведено кратко, също така тихо съвещание, след което предводителят се обърна към мен:

— Ходих^[1], ти ли си другоземецът, който спасил племето на хаддедихните, като примамил трите племена на техните врагове в долината Дерадж и ги принудил да се предадат?

— Аз съм действително.

— А дребният мъж, който се намира при теб, е може би хаджи Халеф Омар, дето е преживял всичко заедно с теб?

— Той е.

— Щом вие сте тези мъже, ние сме готови да ви простим, ако сториш онова, което поискаме от теб.

— Кажы какво искаш.

— Първо, плащаш конете, които убихте.

— Сигурно и кучетата?

— Разбира се! И, второ, подарявате ни всички оръжия, които носите.

— И трето?

— Повече нищо. Виждаш, че сме много умерени. Съгласиш ли се на тези условия, ще станеш мой миван^[2] и хешмер^[3] и ще можете да живеете при нас, докато ви е угодно, също така сигурно, все едно сте от нашето племе.

— А ако откажа?

— Тогава ще се отнесем с вас като с наши врагове и слънцето на този ден ще бъде последното, което грее в очите ви. Съветвам те да се съгласиш с нашето умерено искане.

— За мен то все още не е достатъчно умерено. Ще ви докажа, че можете да бъдете още къде-къде по-умерени.

— Не го вярвай! Кой ти даде правото да избиеш кучетата ми?

— Да не би да трябваше да разкъсат жената?

— Да. Между нас и нейното племе цари кръвно отмъщение. Освен това тя е една проклета шиитка, която говори дори за Месията на християните. Нейната кръв е за псетата. Тя се казва Фатима Мариях^[4] и ще вие в най-дълбокото гърло на проклятието.

Значи тази жена беше шиитка! Сунитите мразят шиитите. Те дори се отнасят към тях с по-голямо презрение отколкото с „неверниците“. И говорела за Месията? Нима някакви сведения за Спасителя бяха достигнали до нейното ухо, а може би и до сърцето ѝ? В такъв случай можех да съм двойно по-радостен, дето съм я спасил. Отговорих:

— Аз съм християнин, Фатима Мариях говори за моя Спасител и поради това се чувствам щастлив, че застрелях кучетата ти. Ако не беше ги насъскал срещу бедната жена, щяха да са още живи. Значи ти самият си си виновен за тяхната загуба. И конете да съм ти заплатял? Не ви ли повелих да спрете? Не ви ли заплаших, че в противен случай ще стрелям? Вие не се подчинихте и ние открихме огън. Кой при това положение е дал повод за смъртта на конете?

— Ти, не ние! А на теб пък кой изобщо ти даде правото да стреляш?

— Аз самият си го дадох. Когато бъда нападнат, се отбранявам. Благодарни на Аллах, че съм християнин! Ако бях мюсюлманин, нямаше да стреляме по конете, а по вас. И нашите оръжия искате да имате? За да можете после да ни съсечете! Отказвам да бъда гост и приятел на мъж, който кара кучетата да разкъсват беззащитни жени. Позор и гибел за теб!

— Мълчи! — ревна ми оня. — Кажеш ли още една-единствена дума и още днес или утре червеите ще почнат да те ядат!

— Ес бе тхе теша-у-утим. (Съжалявам те.) Твоето безсилие не е в състояние да изпълни заплахите ти. Моята пушка улучи три кучета и три коня, после твоето животно също получи пет изстрела от нея. Да натисна ли още дванайсет пъти спусъка и да ви прострелям главите?

— Ти си накарал Шейтана да ти я направи! — изръмжа той с потисната ярост. — Кой може да воюва срещу него! Значи не искаш да платиш?

— Не.

— И също няма да тръгнеш с нас?

— И през ум не ми минава!

— Накъде ще яздите?

— Натам, накъдето ни е угодно. Не е нужно да го знаеш. На първо време ще останем още пет минути тук. Нашата сигурност изисква вие да си тръгнете преди нас. Който след пет минути не се е разкарал, ще получи куршум от мен.

— Трябва да отнесем мъртвите коне, да им снемем сбруята.

— За тая работа можете да се върнете по-късно. Омитайте се! Виж, пушката ми е готова за стрелба, само отброй пет минути! После тя със сигурност ще загърми!

Насочих цевта към него и хаджи Халеф последва примера ми. Страхът от карабината оказа очакваното въздействие. Кюрдите ми метнаха люти погледи, наистина, но не се осмелиха да се възпротивят. Прошепнаха си някакви тихи забележки и се измъкнаха — едни на коне, други пеша. Когато стигнаха при храсталака, от който бяха дошли, предводителят на мир махмалли се обърна, размаха закана̀телно пушката си и се провикна:

— Кух'ис соре. Бавезе зер маран. (Кръвта е червена. Пази се от змии.)

Това бе непредпазливост от негова страна, защото по тоя начин издаде, че има намерение тайно да ни последва, за да си отмъсти. Ние знаехме следователно, че трябва да бъдем нащрек. Вярно, бяхме застреляли само няколко животни, но беше сигурно, че ефектът щеше да си е пак същият.

[1] Ходих — господин, повелител — б.а. ↑

[2] Миван — гост — б.а. ↑

[3] Хешмер — приятел — б.а. ↑

[4] Понякога в диалектите може да има голяма разлика в обичайната транскрипция на имената и говора — б.а. ↑

2. ЮСУФ АЛИ

Когато мир махмалли изчезнаха, Хаджи Халеф Омар прихна във весел смях и заговори:

— Там се изгубиха те, дванайсетимата герои, които отстъпиха пред двама мъже! Няма ли да се срамуват от това, сихди, те и всички техни бъдещи внуци? Ама ние не им се магнахме от пътя. Победихме ги само чрез страха от твоята пушка. Лошо ни се пишеше, ако онзи воин не беше обърнал внимание на своя предводител върху карабината ти.

— Не по-лошо, но навярно щеше да коства човешка кръв. Докато кюрдите стояха открито пред нас, нямаше защо да се боим от тях. Сега обаче те ще се промъкват като „змии“ към нас, а това е далеч по-опасно.

— Аз по-скоро мисля, че ще ни издебнат от пусия, когато продължим ездата. Май ще минаваме през тяхната територия.

— Наистина ли мислиш, че съм в състояние да продължа пътя от тази страна? Досега смятах, че по-добре ме познаваш. Тук живеят мир махмалли, а отсреща мир юсуфи, към чието племе, както изглежда, принадлежи тази Фатима Мариях. Понеже ѝ оказахме такава услуга, със сигурност следва да се очаква, че нейните съплеменници ще ни посрещнат приятелски и в случай на нужда ще ни защитят от мир махмалли. Така че да минем сега през водата.

Като казах това, се огледах за нашия гавазин. Той никакъв не се виждаше. Поехме обратно и аз го намерих само след като потърсих дирята му в тревата. Обладан от страх, човекът бе отвел коня си между храстите, вързал го там и пропълзлял дълбоко в един храсталак.

— Магнаха ли се ония? — попита Касем, когато го изтеглих за краката. — Ти си жив, ефенди! Значи не са те умъртвили?

— Напротив! Убиха ме.

— Ама... ама, нали стоиш тук пред мен!

— Това е само моят дух, който ще те преследва за дързостта, с която ни закриляше.

— А моят дух ще те яха по десет-дванайсет пъти на всеки час, дядо и прадыдо на страхливостта — пригласи Хаджи Халеф. — Защо остана? Защо се скри?

— Единствено от съображение към вас. Кюрдите мразят гавазите на султана. Ако ме бяха видели при вас, със сигурност нямаше да си тръгнете с читава кожа.

— И твоят мютесариф те даде, за наша закрила? Аллах да го преобрази за тая уйдурма в обърнат наопаки таралеж, с бодлите навътре, та да бодне душата си и трови на всички ви живота! Че кой разумен човек върши тъкмо обратното на това, с което може да постигне целта си? След завършване на пътешествието ще накарам да ви заковат по на някоя дъска и да ви показват за джумбуш.

Халеф направи презрително движение с ръка и ме последва, когато се отправих към реката. Тя беше тук плитка, така че кюрдката лесно бе минала отвъд. Тя впрочем вече не се виждаше.

Когато стигнахме оттатък, започнахме да яздим по брега нагоре срещу течението, но не се придържахме близо до водата. Мир махмалли можеше да са се скрили отсреща и да стрелят по нас.

Яздехме по края на долинното дъно — между дърветата в окрайнината на гората, чиито стволоче донейде ни прикриваха.

Тази предпазливост се оказа оправдана, защото не бяхме стигнали кой знае колко далеч, когато от отвъдните храсти отекна изстрел, но без да улучи някого от нас. Няколко мига по-късно чух зад мен да изгърмява втори. Обърнах се бързо и видях гаваза — за да може да се прицели по-спокойно, беше слязъл и застанал до коня — да свежда току-що изстреляната кремъклийка. От другата страна на реката кюрдите надигнаха яростен крясък. Бързо, за да изпревари думите ми, той извика:

— Застрелях го, ефенди! Мярнах го да стои между два храста и да гърми по нас. Тогава му пратих моя куршум и го видях да се строполява.

— Кой беше? Да не би предводителят?

— Не, един друг. Виждаш ли сега, че притежавам кураж и съм храбър воин?

— Не. Не е никакво изкуство да стреляш от засада по някого. Защо не ме пита? Твоята прибързаност може да ни навлече големи

беди. От кръска на мир махмалли се разбра, че си улучил. Нима не помисли за кръвното отмъщение?

— Кръвно отмъщение? О, Аллах, бях го забравил! Мислиш ли, че ще дойдат да си отмъстят?

— Сигурно! Никой народ не държи така твърдо на кръвното отмъщение като тези кюрди. И ако ти прережат гърлото, няма да имам нищо против!

Не казах думите сериозно, но бях ядосан на Касем, Ние и бездруго се намирахме в опасност, а неговото неразумно поведение можеше само да я увеличи. Толкова повече че сега реката правеше завой и пристъпваше толкова близо до планинския склон, че оставаше само една тясна и открита тревна ивица, която би трябвало да следваме. Това място можеше да стане гибелно за нас, защото бяхме свободно изложени на куршумите на таещите се в храстите от другата страна кюрди. Затова предпочетох да потърся, поне на известно разстояние, прикритие в гората по склона. И тъй, бяхме принудени да се насочим нагоре по хълма и да слезем от конете, тъй като теренът беше скалист и доста стръмно се изкачваше. Водейки животните, ние се катерехме и за свое удивление стигнахме до една пътека, която водеше по протежение на планинския скат. Последвахме я, без да считаме за необходимо да се подготвим за вража среща, тъй като на този бряг живееха мир юсуфи, за които предполагах, че ще ни посрещнат приятелски.

Тук можехме отново да се качим на седлата, но не бяхме стигнали много далеч, когато се видяхме принудени да спрем. Намирахме се пред една скала, която образуваше порта там, където пътеката преставаше. Не можехме да се отклоним на никоя страна, защото вляво теренът стръмно пропадеше, а вдясно се изкачваше толкова рязко, че не можеше да се заобиколи. Но отворстието, което нарекох порта, беше препречено със здрав трънен плет. Попитах с висок глас дали има някой отзад, на което един басов глас отговори отвътре:

— Има някой. Кой сте вие?

— Приятели, които идват от Ревандуз.

— Накъде се каните да вървите?

— През границата.

— От коя вяра сте? Сунити или шиити?

— Аз съм християнин. Но моите придружители са сунитски мюсюлмани. Можем ли да бъдем ваши гости през тази нощ?

— Ще отворя. Вържете конете си вън!

Трънената врата беше отстранена и се появи един мъж с такива исполински форми, каквито още май не бях виждал. Беше значително по-висок и широк от мен и носеше на непокритата си, ниско остригана глава само един дълъг, тънък темели^[1], който се спускаше надолу по гърба му. Широките му шалвари бяха на черни и червени ивици и пристегнати в кръста и долу с по един ремък. Босите крака имаха още по-големи измерения от могъщите длани. От раменете висеше нещо като кожена яка, нарязана на дълги ивици, така че можеше да се види както рошаво окосменият торс, така и голите, фрапиращо мускулести ръце. В ръката си държеше нож, с който сигурно тъкмо бе вършил нещо. Той ни огледа мрачно и каза:

— Влезте и чакайте тук! Ще доложат за пристигането ви на малкоегунд^[2]!

Изчезна през една друга трънена врата в заден план, която тикна пак отвън, а ние влязохме, оставяйки конете на открито. Озовахме се в едно неправилно четириъгълно помещение, което спокойно би могло да побере двайсет човека и чиито стени бяха покрити от също такъв трънен плет. За столове служеха няколко големи камъка. Седнахме на тях. Иначе наоколо не се виждаше нищо друго, освен една дръжка за копие, която кюрдът бе дялкал до нашето идване.

Ръководен от обичайната си предпазливост, много ми се искаше да поогледам обстановката, но тъкмо тази предпазливост ме възпря. Можеше да има наблюдатели, а не исках с някакъв знак да възбудя подозрение срещу нас. Но едно сторих, за да бъда при всички случаи подготвен. Допълних магазина на карабината „Хенри“ с нови патрони на мястото на изстреляните.

Тъкмо привърших, задната врата се отвори отново и кюрдът влезе с един мъж, когото представи като малкоегунд. Той беше среден на ръст и създаваше впечатление за дързък и хитър воин. Носеше исполинска чалма. Тялото му беше обвито от костюм, изготвен от материя с червено-жълт десен. В пояса беше затъкнал нож и пищов. Такова оръжие при кюрдите притежаваха обикновено само предводителите. Той ни хвърли един изпитателен, според мен принудено дружелюбен поглед и попита:

— Двамата мъже били сунити?

— Да.

— Ние изповядваме свещената Шиа и чествуваме смъртта на мъченика Хюсеин. А ти си християнин.

Метна ми един поглед, който не съумях да разгада, измери ме отново и пристъпи към изхода да огледа конете ни. Едва се спрели на врания ми жребец, очите му просветнаха радостно и той възкликна:

— Я Хасан, иа Хюсеин! Та това е жребец от най-чиста кръв! Как се казва?

— Рих — отговорих.

— Рих? От кого го имаш?

— От Мохамед Емин, шейха на хаддедихните от племето шаммар.

— Познавам хаддедихните и ми е известна цялата им съдба. В такъв случай сигурно ти си християнинът, на когото е подарил този кон, понеже си спасил племето от три вражи племена?

— Да.

— Ти кръстосваш Кюрдистан и си се бил после за поклонниците на Дявола?

— Подкрепих ги, защото имаха право.

— Но срещу следовници на Пророка! — едва ли не избухна той.

— Благодарение на тази моя подкрепа бе избегнато едно голямо кръвопролитие — защитих се аз.

— Чувал съм да говорят за теб — продължи малкоегунд — и също за това, че притежаваш пушка, с която можеш да стреляш непрекъснато, без да зареждаш. Все още ли я имаш?

— Да, ето я — обясних аз, като посочих карабината.

— Дай я! Искам да я разгледам.

— Аз я давам от ръката си само когато зная, че иска да я гледа приятел. Ти склонен ли си да ни приемеш като гости?

Тази дваисет и пет зарядна пушка беше моята най-добра закрилница, но същевременно и представляваше опасност за мен, тъй като всеки искаше да я притежава.

— Доверие ли ми нямаш? Знай тогава каква последица има това!

Плесна с ръце.

Пляскането беше знак. Долових зад нас някакъв шум, сякаш трънената стена се раздвижи. Бързо се обърнах. Стената беше

изчезнала и вътре нахлуха десет-дванайсет въоръжени воители. Предните вече стояха току до нас. Поисках да отскоча назад и да насоча карабината. Но беше твърде късно, защото исполинът, който ни беше пуснал да влезем и на когото бях обърнал гръб, грабна дръжката на изготвяното копие и ме хлопна по главата по такъв начин, че се сринах.

Какво е станало оттук насетне, не можах нито да видя, нито да чуя, защото ударът на великански силния мъж ми бе отнел съзнанието. Когато дойдох отново на себе си, лежах на открито с вързани ръце и крака и облечен само с риза и панталони. До мен се намираха Халеф и Касем, разсъблечени също като мен.

Беше още ден и ето как можах добре да огледам близката околност. Посред гората беше оголено едно голямо четириъгълно пространство. Отсечените дървета бяха накамарени с короните по периферията на поляната по такъв начин, че бе възникнала една напаво непроходима рамка. В нея бе оставена за вход една пролука с ширина, колкото да мине само един ездач. По-късно научих, че има още един такъв вход, а именно скалната порта, през която бяхме дошли. Тя беше замаскирана по такъв начин със споменатия трънлив плет, че приличаше на своего рода стая, от която се излиза само към гората — обстоятелство, което измами и мен.

Помещението беше отворено от три страни. От едната бяхме влезли ние, от другата — малкоегунд и от третата бяха пристъпили нашите нападатели.

По поляната се виждаха стъкмените от стебла и клони колиби на кюрдите. Вътрешността им можеше да се разпределя чрез подвижни плетове стени на произволен брой отделения. Стадата, вкарвани вечер в бивака, сега се намираха с многобройните си въоръжени пастири в гората и по откритите пасбищни площи. Ето защо в заграждението в момента имаше малко мъже, може би трийсетина, десет от които седяха около нас. Но деца и забулени жени щъкаха наоколо в много по-голям брой. Едни бяха заети, а други, ни зяпаха с любопитство и враждебност. Сред споменатите десетима се намираха малкоегунд и исполинът, който ни бе посрещнал. Съдейки по облеклото и въоръжението — имаше само ножа — той беше най-бедният от тях. Като видя, че съм отворил очи, малкоегунд ми заговори враждебно:

— Виждаш колко далеч те отведе недоверието. Сега ще трябва да умрете.

— И да бях проявил доверие към теб, сега пак щяхме да лежим тук — отвърнах аз. — Вие искахте да имате нашето имущество, особено моя кон и пушката ми. При това положение беше все едно дали ви вярваме, или не. Но ние в никой случай няма да умрем.

— Лъжеш се. Екзекуцията ще бъде извършена веднага щом се свечери и се съберат всички. Вие сте проклети християни и сунити, които не могат да очакват милост. Който ви умъртви, него Аллах ще дари с хиляда вечности.

— А аз ти казвам, че никой няма да посмее да сложи ръка за нас.

— Аз пък ти се заклевам в името на Аллах, Хасан, Хюсеин и...

— Стой, не се кълни, защото ще се закълнеш лъжовно — прекъснах го аз. — Аз толкова лесно не мога да бъда екзекутиран. Какво те ползва плячката, която ни отнехте? Моят кон няма да ти се подчинява, а с пушката ми не умееш да боравиш. Ръката ти няма да възпроизведе и един изстрел.

Карабината ми, с други думи, лежеше пред него. На това се базираше моят план за спасение. Искаше ми се да дължа нашата свобода единствено на себе си. Срещата ни с кюрдката Фатима Мариях щях да изиграя като последен коз. След последните ми думи лежащият от дясната ми страна Халеф каза на своето могребско наречие, което кюрдите не разбираха:

— Сихди, докато беше в несвяст, той веднага опита да стреля с карабината. Но това не му се удаде. Бъди умен и се престори, че искаш да му покажеш. Така ще ни спасиш!

— Тъкмо това е моят план — отговорих му аз на същото наречие. — Ще му...

— Мълчи! — сопна ми се малкоегунд. — Нямате право да си приказвате по начин, който не разбираме. Що се отнася до пушката ти, ще трябва да ми обясниш какви са й чалъмите.

— И ако не го кажа?

— Тогава ще бъдеш наказан с десетократна смърт. Иначе ще бъдете застреляни. Но откажеш ли да ми съобщиш онова, което искаме да знаем, ще те вържем за някое дърво и бавно ще те горим отдолу нагоре.

От кюрдите може да се очаква подобна жестокост. Дадох вид, сякаш съм се уплашил, но привидно се противях да изпълня искането му, докато той подсили заканите си и сега проявих смирение. Същевременно обаче отбелязах, че с вързани ръце не мога да демонстрирам как се борови с пушката.

— Ще ти ги отвържа — отговори малкоегунд зарадван.

Дойде чевръсто и ми освободи ръцете. После ми подаде карабината. Спечелих. Скоро щяхме да можем да тръгнем когато и накъдето си искаме. Знаех го. Изправих се до седнало положение, приготвих се за стрелба и казах:

— Следи как стрелям! Виж най-дългия дъбов клон на второто дърво там отсреща. На него има четири шикалки. Аз ще ги сваля с изстрели. Внимавай!

Дъбът отстоеше на седемдесет крачки. Седящите при нас кюрди побързаха нататък. Другите мъже се завтекоха подире им, жените и децата ги последваха. От радост щях високо да се изхилия. На това разстояние шикалките имаха привидно големината на пиперени зрънца. Изглеждаше невъзможно да бъдат улучени. Натиснах четири пъти спусъка. Възторжен рев оповести резултата. Без да му обръщам внимание, аз оставих пушката настрана, сграбчих предводителя, смъкнах го до мен, хванах го с лявата ръка за гърлото и измъкнах с дясната ножа от пояса му. Срязях на две ремъците, които ми свързваха краката, а после и тези, пристягащи ръцете на хаджи Халеф, и му извиках:

— Ето ти ножа! Освободи себе си и гаваза и развържи после конете от дърветата!

Халеф го взе. Сега свободно разполагах с ръцете си. Изправих се от седналото положение, дръпнах малкоегунд нагоре, пуснах го, вдигнах карабината и насочвайки я към него, му викнах:

— Ръцете до тялото и не се движи, иначе ще получиш сто куршума от тази шейтанска кремъклийка.

Той се подчини, кажи-речи разтреперан. Всичко това се случи за време не повече от минута. Кюрдите гледаха отдалеч. Сега се затичаха насам с крясъци.

Аз викнах насреща им:

— Стой, спрете, в противен случай веднага ще застрелям вашия предводител! Който насочи някое оръжие към нас, ще му пратя едно

олово в главата!

Те се подчиниха и спряха, толкова голям бе страхът им от моята карабина. И по същото време хаджи Халеф и Касем доведоха конете ни.

— Виждаш ли сега, че щеше да се закълнеш лъжовно? — попитах малкоегунд. — Ние не сме хора, с които някой може да прави каквото си иска. Сега ще накараш веднага да ни донесат всичко, което ни бе отнето, и после...

— Ходех, иа Ходех! (Господи, о, Господи!) — прекъсна ме един женски глас зад мен. — Какво се е случило тук?

Обърнах се и видях Фатима Мариях, която току-що бе дошла от скалната порта.

— Тези хора ни плениха и ограбиха, за да ни убият после — отвърнах ѝ аз. — Но ние се освободихме и ще изпозастреляме всички, ако не ни позволят да се оттеглим безпрепятствено.

— Пленени... ограбени... убият, вас, моите спасители и избавители, на които дължа живота си? Косъм няма да падне от главите ви, уверявам ви в това!

Фатима Мариях приближи напълно и заговори толкова усърдно на малкоегунд и неговите хора, че не бях в състояние да следя думите ѝ, макар сравнително добре да владее курманджи. Още не беше свършила, когато дойде кюрдът, който ме беше повалил, и ми викна:

— Ходих, ти си спасил Фатима Мариях. Аз се казвам Юсуф Али и тя е моя жена. Позволи ми да застана до теб и да бъда ваш бранител. В името на Хасан и Хюсеин, аз гарантирам с живота си за вас и вашето имущество.

Тъй като това е най-святата клетва за един шиит, дадох с ръка исканото разрешение и той застана до мен. Когато жена му свърши, започна да говори и той, застъпвайки се по такъв начин за нас, че разбрах — при всички случаи ще съдържа своята клетва. Мислех, че като резултат от неговата реч войните ще се съберат най-напред за съвещание, но за щастие се лъжех, защото, след като Юсуф Али се изказа, малкоегунд се обърна към мен и заговори:

— Господарю, аз не го знаех, затова трябва да ни простите. Вие сте спасили живота на една от нашите жени. Двамина от вас са победили дванайсет от онези проклети мир махмалли, как бихме могли при това положение да бъдем ваши врагове! Не, ние сме братя!

Заклевам се в името на Мохамед и Хасан и Хюсеин, чиято кръв е изтекла под ударите на сунитите. Елате с мен в моята къща! Там ще намерите всичко, което ви принадлежи.

— Не! — извика Юсуф Али. — Те са спасили жена им, затова трябва да бъдат мои гости, не твои. Аз имам първо, най-голямо право на тях!

Отначало се канеха да ни убиват, а сега спореха за честта кой да ни вземе при себе си. Понеже не можеха да се споразумеят, помолиха мен да реше спора и аз отредих Халеф и Касем да отидат при малкоегун, а аз — при Юсуф Али. Така двете страни бяха помирени.

Междувременно здрачът бе настъпил и пастирите докараха стадата. Те не бяха големи. Мир юсуфи са ту отсам на турска, ту отвъд на персийска територия и тъй като персите са шиити, то беше обяснимо, че няколко семейства от племето са станали шиити и са се отделили. Ние се намирахме при това шиитско подразделение. То живееше от приходите от малките си стада, събирането на шикалки, които, както е известно, представляват важна износна стока, и от... грабеж. Последното при тях е разбираемо, тъй като кюрдът смята грабежа за нещо рицарско.

Когато пастирите научиха какво се е случило, не можеха да ни нахвалят и дадоха простор на своя гняв към вражеските мир махмалли с един вой, който онези сигурно чува, понеже живееше в също такова заграждение на височината на планинския хълм отвъд реката. Преди малко, когато беше още светло, го бях видял, а сега можех ясно да различа огньовете, които горяха отсреща.

Пред всяка къща при нас също бе запален по един куп дърва, край който обитателите се събраха за приготвяне на вечерята. Къщата на Юсуф Али беше най-малката. Всъщност можех да я нарека колиба. Беше разделена от плет на две части. Едната бяха неизбежните женски „покои“, харемът. Помещението днес бе предоставено на мое разположение. Моят хазяин бе притежавал само убитата от мир махмалли коза. Преживявал бе от нейното мляко и доходите от събирането на шикалки. Освен това получаваше специален малък дял от всеки грабеж, тъй като бе поел службата да пази скалния вход.

Какво можеше да предложи той на мен, високия гост? Този въпрос не го постави в смущение. Когато един беден представител на номадски народ, бил той бедуин, кюрд или киргиз, има гост и не

разполага с нищо за ядене, просто отива при съседа или още по-добре при най-богатия мъж на бивака и веднага получава от него каквото му е необходимо. И тъй, Юсуф Али побърза към малкоегунд и донесе брашно, ориз и един тлъст заклан овен, така че гладът бе основно предотвратен.

За съжаление обаче му липсваше едно, а то бе най-главното — тютюнът. Той не се числеше към нещата, които можеха да бъдат безплатно поискани за един гост. Той беше пъхнал една стара лула в пояса си и я местеше насам-натам, поглеждайки ме смутено. Тогава аз отидох да разседлая коня си и донесох от седловия кобур чибук си и торбичката с тютюна. Предложих я на Юсуф Али. Лицето му просия и той извика:

— Какво щастие, ходих, че ти самият притежаваш запас от този извор на наслада. Мен вече ме ядеше горест, че не съм в състояние да ти го предоставя. Но сега моята мъка се превърна в блаженство. Ходех даулета та мазен бекетс, яхримен азис! (Господ да умножи твоето богатство, верни ми приятелю!)

[1] Темели — кичур — б.а. ↑

[2] Малкоегунд — старейшина на селото, предводител — б.а. ↑

3. ХЮСЕИН ИСА

Докато ние, двамата мъже, вършихме с голямо усърдие онзи акт, който западноевропейците окачествяват толкова прозаично като „пушене“, а турците — като „тютюн ичмек“ (пия тютюн), Фатима Мариях приготвяше със забулено лице вечерята. Трябваше курабии да пече, ориз да задуши, овена на шиш да върти. Тъй като аз съм малко гнуслив, много внимавах по какъв начин го прави. Хамдулиллах! Тя беше много, много по-чиста, отколкото бих предположил за една кюрдска жена! Можех с охота да ям! Докато тя шеташе тихо и безмълвно, аз беседвах с нейния мъж върху стотици неща и в хода на разговора го попитах дали Аллах го е лишил от щастието да бъде баща на дете. Тогава неговата доволна досега физиономия стана из един път изключително сериозна. Той се загледа замислено в земята и отговори:

— Не, господарю, не съм лишен от това щастие, което аз може би по-добре би трябвало да нарека нещастие.

— Нещастие? В такъв случай прощавай, дето подкачих този въпрос! Ако ти е погинало любимо дете, знай, че то е при Аллах. Да не говорим повече на тази тема!

— Ох, въпреки това ще говорим! Ти знаеш всичко и ти е известно всичко. Може би ще съумееш да ми дадеш съвет, който да снесе тежкото бреме от моето сърце. Аз имам син, той не е умрял, но е все едно вече мъртъв.

— Все едно? Това означава ли, че още не си сигурен? Да не е отишъл в странство и не се е върнал?

— В странство е и често се връща да ни навестява, защото много ни обича и ни носи всичко, което спестява. Той значи е жив, ала е все едно мъртъв за нас.

— Как да го разбирам това?

— Ще ти разкажа. Дълго време ние напразно се надявахме за дете и накрая сторихме един надр^[1] че ако късметът се смили над нас, синът ни ще живее и служи само за Аллах и на исляма. Тогава Аллах се смекчи и ни дари със син. Господарю, казвам ти, какво блаженство

бе това дете! Момчето имаше очи като диаманти, лице като усмивката на утринна заря, сърце, изпълнено с любов към нас, и разсъдък, който от година на година ставаше по-голям. Пратихме го в Диарбекир при един прочут учен. Трябваше да гладуваме, за да можем да плащаме на този мъж, но го вършихме с удоволствие. След три години той се върна. Можеше да изрече наизуст Корана и всички негови тълкувания. Всички свети книги бяха събрани в главата му, а историята на халифите знаеше като собственото си житие. Бяхме в прехлас от него, благодарехме на Аллах и се молахме за по-нататъшната му благословия. Нашият син, когото бяхме нарекли Хюсеин Иса, трябваше...

— Хюсеин Иса? — прекъснах го аз, учуден от името, тъй като Иса означава Исус.

— Да, нарекохме го Хюсеин по името на най-светия от нашите халифи, а Иса — по това на основателя на християнството. Той е бил силен в словото и ние също го смятаме за пророк. Думите му са били като слънчеви лъчи, осветляващи сърцето, и като ятаган, проникващ през душата. Един такъв словесник, такъв пророк, може би дори Махди, когото всички очакваме, трябваше да стане нашият син. Ето защо към името Хюсеин получи още и името Иса.

— Странно! Предзнаменование ли е било това?

— Какво имаш предвид?

— Вашите имена са Юсуф Али, Фатима Мариях и Хюсеин Иса. Всяко от тях се състои от едно мюсюлманско и едно християнско. Али и Фатима са били родителите на Хюсеин, който е бил убит от своите противници. Юсуф и Мариях са били родителите на Иса, когото неговите врагове приковали на кръста. Не е ли това странно?

— Господарю, то още повече обременява моята душа. Ти ме прекъсна. Аз исках да ти кажа, че нашият син трябваше да иде сега в Мешхед Али, за да усвои там по-задълбочените учения на шиитите. Стегнахме го и го проводихме по едни познати, които щяха да пътуват за Мосул за предаване на събраните шикалки. Те се върнаха и ни известиха, че той бил пристигнал благополучно с тях там. По-късно други наши хора бяха по ония места и заявиха, че го били срещнали в Мосул. Ние не искахме да повярваме, ала не след дълго получихме от самия него хабер, че не отишъл в Мешхед Али, а останал като

измежар^[2] при патрика^[3] на Елкош, северно от Мосул. Известен ли ти е този мъж?

— Да. Чувал съм за него. Той е благочестив човек. Също и Елкош е прочут. Казват, че там бил роден пророк Наум. Но разправяй по-нататък! Твоята история извънредно много ме заинтересува.

— Де да бе пожелал Аллах да не бъде тя толкова трагична! Моят син, който трябваше да отиде в Мешхед Али, за да стане голям учител на Шия, бил при някакъв си християнски патрик в Елкош! Беше направо ужасяващо! Приготвих се за път и самият заминах нататък. Намерих Хюсеин Иса. Молих, гневях се, но напразно. Той бил сторил някаква услуга на патрика и по тази причина се задължил да го посети. Старият мъж, тоя гяур — дано Аллах го умъртви! — направил такова впечатление на моя син, че вече не можеше да бъде отведен от него. Той натъжи сърцето ми даже с твърдението, че за него сега започвала да изгрява светлината, която напусто бил дирил досега. Трябваше да се върна у дома с неуредена работа, а той остана там. От време на време Хюсеин Иса ни посещава и ни носи разни дарове. Молах го да остане тук. Заплашвах го с всичко, с което можех да го заплаша, но нищо не помагаше. Той ми отговаряше с дълги речи, които не можех да разбера, и пак си тръгваше. Пращах на няколко пъти жена си, мислейки, че може би ще се подчини повече на майката отколкото на бащата. Но не тя го прибра, а той нея плени, защото сега и тя почна да приказва за светлината, дето била изгряла, за да спечели всички народи и езичници, и за звездата, която поискали да видят царете на Изтока. Щом работата е стигнала толкова далеч, значи синът ми е мъртъв за нас и...

— За мен не! — прекъсна го жената с шумно изхлипване. — Той е мое дете, моето единствено, любимо дете и ще си остане такъв, докато съм жива!

По време на разказа на нейния мъж бях забелязал, че няколко пъти мушна ръка под шамака, за да изтрие навярно тихите сълзи. Но сега вече не можеше да се владее, трябваше да говори и го стори с един късащ сърцето тон.

— Мълчи, жено! — повели й той. — Той подведе и теб. Да не би и ти да искаш да станеш християнка и да се молиш на Разпнатия? Иса е бил пророк и много речовит, но какво представлява той пред Мохамед, пред светеца Али, пред Хасан и Хюсеин! Ако се каниш да

защитавааш отцепническия си син, то горко му, когато дойде! Той ме напусна, а сега иска да вземе и жената на моето сърце! Аз знам в какво трябва да вярвам и...

Юсуф Али бе прекъснат от един вик, прозвучал от най-крайния огън. Него викаха. Той стана и се отправи нататък.

— Ходих — заплака жената, — всичко е така, както ти го разказа Юсуф Али, и все пак не е точно тъй, както казва той. Аз съм проляла много, много сълзи за Хасан и Хюсеин, които са били убити, мислейки за Фатима, тяхната майка. Но сега плача за разпнатия Иса, умрял за всички хора, за майката на страдащия, стояла до неговия кръст. Моят син много ми разказва за него и за нея, а аз вярвам в онова, което ми казва, защото го обичам. Много често го преразказвам на моя мъж. Той тайно го скътва в сърцето си, забелязала съм го, понеже от време на време сам подхваща приказка за Иса и Мариях. В неговата душа е припламнал спор, ала Мохамед за него все още е по-могъщ от Спасителя. Но аз тайно се моля на Бога той да победи Мохамед и да помогне на бащата на моя син да достигне яснотата, която аз смятам за вечната истина. О, Господи, о, Господи, кого води той!

Отправих поглед натам, където посочи. Стоеше като вцепенена — дали от уплаха, или от радост, не можеше да се каже. Мъжът ѝ се връщаше, а до страната му крачеше друг, когото не можех ясно да различа. Огньовете много трепкаха. Кюрди и кюрдки идваха след тях. В този миг Фатима Мариях извика:

— Моят син, моят син! Това е той, да, той е!

Спусна се към него, обгърна го с ръце и го притегли към сърцето си. Зрителите се поотдръпнаха, защото майка и син се целунаха, и то публично, което при мохамеданите е непростим грях спрямо добрите нрави.

Юсуф Али бързо я дръпна и ги раздели гневно, извиквайки:

— Какви ги вършите? Какво ви хрумна! Дотолкова ли сте забравили правилата на нашата вяра, та правите такива зрелища на хората? Ела, сине, и поздрави най-напред този чуждоземен ефенди, който спаси живота на твоята майка! После ще си поговорим двамата сериозно.

Бутна сина си към мене. Той ме поздрави и попита:

— Какво се е случило с майка? В опасност ли се е намирала?

— Да, трябваше да бъде разкъсана от кучетата на мир махмалли
— отвърнах аз. — Но тя самата може да ти разкаже.

Тук се намеси Юсуф Али:

— Сега ми отговори на един въпрос. При патрика ли ще останеш, или ще си дойдеш при нас?

Беше скръстил ръце на могъщите гърди и стоеше високо изправен пред сина, който се учуди, наистина, че вместо „добре дошъл“ му бива отправян такъв въпрос, но веднага отговори спокойно:

— С удоволствие бих си дошъл при вас, татко, но това вече не е възможно.

— Не е възможно? Защо?

— Защото вие трябва да дойдете при мен.

— Ние...? Да не би при патрика?

— Да. Той ме изпрати да ви забера. Вие сте бедни и живеете мизерно в тези гори. Аз копнеех да мога да се грижа за вас и това сега ми е по възможностите. Патрика ме направи на първо време свой катиб^[4]. Там имам хубаво голямо жилище и всичко, от което се нуждаете. По-късно нещата още ще се подобрят.

— Подобрят? — попита исполинът подигравателно. — Е, и по какъв начин?

— Защото тогава вече няма да бъда катиб, а... кха... кхасис.

Той не произнесе все пак думата наведнъж, защото кхасис означава свещеник.

— Кхасис! — изкрещя бащата. — Искаш да станеш християнски свещеник! Владика на неверническите кучета! Искаш да се отречеш от исляма?

— Не се гневи, татко, прости ми! Не можех да постъпя другояче. Вече го сторих. Аз съм християнин. Получих Ил Курбан ил мукад'дас ер Ршпас^[5].

— Значи... ти наистина... си станал вече... проклет... гяур? — избухна старият, говорейки откъслечно от ярост.

— Трябваше, татко, трябваше! Аз стоях между Мохамед и Иса бен Мариям. Ден и нощ се борех с двамата. Мохамед ме изостави, ала Иса ме прие в лоното на единствената истина, сиянието на вечното упование, което никого не мами. Аз...

— Спри! — прекъсна го едва ли не с рев баща му. — Ти си християнин и вече не можеш да се върнеш, така ли?

— Да, аз съм християнин и ще си остана такъв!

— Бъди проклет тогава за цялата вечност...

— Татко! — изкрещя синът, като се хвърли в краката му. — Спри! Не тази ужасна дума! Ти си разгневен. Когато се успокоиш, другояче ще мислиш и говориш. Аз не исках да ти кажа всичко това така бързо, без да те подготвя, но ти ме принуди с въпросите си. Овладей се! Не мисли само за мен, а и за майка, която лежи тук в краката ти!

Жената се бе хвърлила на земята пред мъжа си и обгърнала нозете му. Той я изрита, вдигна ръка заплашително към сина си и кресна:

— Аз да съм се овладеел, аз! Това ми го казваш ти, син на баща си, ти жабо, ти куче! На мига да ми се закълнеш, че ще се отречеш от твоя разпнат Иса, иначе...

Бях се надигнал от огъня. Възбуденият мъж се канеше да удари сина. Исках да попреча на това. Ето защо пристъпих между двамата и казах успокоително:

— Юсуф Али, нима искаш на показ да решиш една работа, чието място е между твоите стени? Чуй съвета ми и...

— Мълчи! — озъби ми се той. — Ти също си един такъв гяур, едно куче, чиято плът не иска да яде никой лешояд. Твоите думи вонят. Кажеш ли още само една-едничка и ще забравя, че си мой гост!

— Ти вече забрави!

— Забравил съм? Е, в такъв случай мога и да го довърша. Ето ти, на...

Исполинът спря изплашено. Беше извършил онова, което не той самият бе поискал в гнева си, а Дявола, беше ме ударил. Тъй като това за мен бе било немислимо, не бях се подготвил за отбрана и получих в лицето удара на исполинската ръка изцяло и с пълната тежест. Залитнах назад и посегнах към окото. Това бе удар, литературно казано, мръсен удар, по носа, при който палецът се бе плъзнал към очната кухина. Кръвта се лееше от носа ми, а с дясното око нищо не можех да виждам. Когато го попипах, то висеше наполовина от орбитата си. Един всеобщ, многогласен крясък прозвуча наоколо. Един гост бе първо поруган от своя домакин, а после дори ударен! Такова нещо никога не се беше случвало. Впрочем и самият Юсуф Али бе

ужасен от себе си. Той отпусна ръце, вторачи се в мен, сграбчи после сина си за ръката и каза, дърпайки го след себе си:

— Ела! Той е прав. Тази работа не е за пред други. Трябва да говоря насаме с теб.

Двамата изчезнаха.

Жената сложи ръце на раменете ми и каза, хлипайки:

— Прости му, господарю! Той не знаеше какво прави. Иначе е добър, но когато е ядосан, не бива да му се възразява. Силно ли те удари? Боли ли те?

— Ела в къщата и ми дай вода!

Влязох с нея, за да не ме гледат другите — от съображение към нейния мъж, а и... заради самия мен. Хаджи Халеф ни последва. Вмъкнах внимателно окото отново на мястото му. После той ми спря кръвотечението и ми сложи мокър компрес. По време на тази работа чухме да прозвучава протяжен крясък, но не му обърнахме внимание. По-късно дойде малкоегунд, за да ме покани да отида у дома му като гост. Не отказах, защото оставането ми при Юсуф Али не можеше да продължи. Когато излязохме от къщата, той седеше сам при огъня. Минахме край него, без да го зачетем.

Трябваше да седна при огъня на селските старейшини и да ям с тях, но желанието ми за ядене бе преминало. Носът и окото ме боляха и като си мислех за Хюсеин Иса и майка му, не можех да сложа и хапка в устата. Ето защо и тук влязох в къщата и седнах в определеното за мен отделение. Нежният хаджи Халеф ми поставяше студени компреси.

Бе минало доста време, когато от далечината се донесе някаква гюрултия. Сякаш нейде отдолу беше прозвучал подигравателен кикот. Отвън се извисиха гласове, като че хората се караха. Не им обърнах внимание. След малко влезе малкоегунд и каза:

— Ходих, Юсуф Али иска да говори с теб. Жена му също те моли настоятелно да изпълниш неговото желание.

— Идвам веднага.

Той, изглежда, не беше очаквал такава готовност, но се отдалечи без излишни приказки. Последвах го с Халеф. Юсуф Али и жена му стояха сами. Другите кюрди и кюрдки се бяха отстранили от тях — защо, за мен бе лесно обяснимо.

— Господарю, помогни ни, синът ми е пленен! — извика ни Фатима Мариях, като се свлече пред мен на колене и вдигна умолително склучените си ръце.

— Пленен? — попитах, докато я изправях. — От кого?

— От мир махмалли.

— Откъде го знаеш?

— Те ни го изкрещяха.

— А-а! Воят, който и аз чух!

— Чул си го? Те викаха продължително: „Хюсеин Иса пленен, Хюсеин Иса пленен!“

— Как пък е попаднал в ръцете им? Да не си е тръгнал?

— Бил е заставен. След като те удари, баща му го извел през портата и му забранил да се връща повече тук. Синът ни си тръгнал безмълвно. Мир махмалли трябва да са били наблизко, защото чух дълъг, тревожен крясък.

— Те са се промъкнали до бивака заради мен. Аз също чух крясъка, но нямах представа какво означава.

— Аз също, защото едва по-късно научих от моя мъж, че синът ни си е заминал. Мир махмалли го заловили и отвели, когато изкрещял. После ни викнаха отсреща, че са го пленили. Помогни ни, о, господарю! Ти си единственият, който може да ни помогне!

— Аз? Защо само аз? Тук стоят повече от петдесет въоръжени мъже. Хайде, о, малкоегунд! Трябва незабавно да отидем отсреща и да го спасим, защото след случилото се днес мир махмалли няма да се колебаят да го убият.

Предводителят поклати глава и отговори:

— Ако го убият, за нас това може да е само приятно. Той е станал християнин и повече не ни интересува.

— Но той е човек и е от вашето племе!

— Беше, сега вече не е. Племето го отлъчи.

— Значи напълно се отказвате от него?

— Напълно.

— Помислете тогава, че аз съм ваш гост! Обявявам го за свой брат; така той става ваш и вие сте длъжни да го спасите.

— Един отстъпник не може при тези условия да бъде наш брат. Той е оставил Мохамед. Нека го спаси Иса, в когото вярва!

Тогава и Юсуф Али, който досега беше мълчал, повтори глухо тези думи:

— Той е оставил Мохамед. Нека го спаси Иса! Иса не е в състояние да го стори. Мир махмалли са твърде кръвожадни и твърде силни!

— Но Иса е по-силен от тях и всички хора — отвърнах аз. — Халеф, тръгваш ли с мен?

— Да — отговори веднага хаджията.

— Но ние ще рискуваме живота си и не познаваме местността.

— Местността скоро ще сме я опознали, а където рискуваш ти, там съм и аз. Отивам да си взема пушката.

— Тя ти е излишна, също и пищовите. Аз ще ти дам револверите си, а освен това имаш и ножа. Това ти е достатъчно.

Понеже имуществото ни бе честно върнато, аз отново си притежавах револверите. Влязохме в къщата и аз си взех карабината. Когато излязохме пак, Юсуф Али стоеше вън със своето дълго копие. Той каза:

— Ходех, тръгвам с вас. Трябва да си върна сина.

— Остани! — наредих му аз. — Ти с нищо няма да ни бъдеш полезен.

Той не искаше да се подчини, но когато му обясних защо ще ни бъде пречка, ме послуша. Придружи ни с жена си до изхода, за да ни пропусне. Когато се намерихме вън, тя помоли:

— Направи всичко възможно, господине, но пази и своя живот! Бог да те съпътства и да спаси чрез теб сина ми! И за теб, и за него ще се моля.

[1] Надр — оброк — б.а. ↑

[2] Измежар — слуга — б.а. ↑

[3] Патрик — патриарх — б.нем.изд. ↑

[4] Катиб — писар — б.а. ↑

[5] Ил Курбан ил мукад'дас ер Ршпас — Свето причастие на кръщението — б.а. ↑

4. ЕС САЛИБ

Откровено ще призная, не се чувствах добре. Е, да, не бях ранен, но носът ме болеше, а окото ми гореше като огън. А как щеше да ми бъде необходимо зрението в тази тъмна нощ и в непознатата местност! Към това се добавяше и обстоятелството, че ако мир махмалли ни спипаха, щяха да бъдат извън себе си от възторг. Но нямаше място за колебания, защото ако искахме наистина да помогнем, трябваше бързо да действаме.

Още през деня бях видял оголеното в гористия планински хълм място, а вечерта — горящите огънове, така че знаех посоката, в която трябваше да поемем. Но и това бе всичко. Я тръгни да се изкачваш през гъста кюрдска гора по един скалист брегови откос, че и на това отгоре с възможно най-голяма бързина и пълна безшумност!

Но чак дотам още не бяхме стигнали. Преди да тръгнем от другата страна нагоре, трябваше първо от тази да се спуснем и да минем после реката. При слизането не си давахме голям труд да избягваме шума. Можехме да разчитаме единствено на осезанието си. Аз се спуснах пръв, Халеф ме следваше. Напипвах ли някое препятствие, съобщавах му го. Блъсках се в дървета, хързулках се между храсти, увисвах на клони и тръни. Така се спускахме, свличахме и плъзгахме все по-надолу, докато достигнахме тревистия бряг. Навлязохме в реката. Да търсим някое плитко място, нямаше време. Тук и там тя ни стигаше до хълбоците, но затова пък беше тясна и бързо стигнахме отсреща. Моят компрес беше изсъхнал. Ако вземех да го навлажнявам по правилата на изкуството, щеше да продължи дълго. Ето защо предпочетох да се наведа и да си топна цялата глава. После поехме бързо към крайнината на гората и нагоре между дърветата.

Сега трябваше да бъдем по-предпазливи, но Халеф не ми създаваше проблеми, тъй като от предишните ни странствания сравнително добре беше усвоил от мен промъкването. Придържаше се непосредствено зад мен и въпреки това трябваше да ме помоли да

стъпвам малко по-шумно, понеже не можел да чува крачките ми. Така се изкачвахме, драпахме и се катерехме ту прави, ту на четири крака — според промяната в терена. Дали спазвахме в тая тъмница посоката, беше съмнително. Носът също трябваше да ни бъде водач, следвайки миризмата от дима на огньовете. За съжаление, моят беше доста неразположен. В следствие на юмручния удар от минута на минута той подпухваше все повече и хич не искаше да се сети, че неговото добре обмислено призвание е да може да отличава миризмата на овесени ядки от уханието на цвят резеда. В това отношение трябваше да се опанам на носа на Халеф, който най-сетне ми доложи, че подушил дим и мирисът с всяка измината крачка се усилвал. Значи приближавахме целта.

Бяхме на път от може би половин час, когато пристигнахме.

Стояхме пред „рамката“ от дървета, зад която се намираше поляната.

Как да минем през нея?

— Ще се вмъкваме ли, сихди? — попита Халеф.

— Първо ни предстои качване — обясних аз. — След като видим как стоят нещата, ще знаем и как да продължим.

Стояхме до един явор, чиято височина далеч надвишаваше тази на ограждението. Аз се освободих от неудобната карабина и после започнахме да се катерим. Отгоре можехме да виждаме целия бивак. Той беше по-голям от онзи на мир юсуфи, но имаше същото устройство. Вдясно от нас, покрай едната страна, лежеше добитъкът. Там също имаше трънена порта. По протежение на страната пред нас и тази отляво се намираха къщите с колибите. Четвъртата, срещуположната, беше свободна, изключвайки един строен, високостеблен шан фъстък, растящ до оградата. По средата на широкия мегдан се виждаха летни къщи и колиби. Пространството около шан фъстъка явно бе отредено за „народно събрание“. Мир махмалли стояха там — мъже, жени и деца, някъде към триста човека, и вдигаха оглушителна врява. Пронизваше ми ушите, които милият татко Юсуф Али за щастие не беше отпорил. За кого се отнасяше гюрултията, не бе трудно да разберем, тъй като нашият клет Хюсеин Иса беше здраво вързан за стеблото на дървото.

— Ей го къде е — каза хаджията. — Как ще влезем и как ще го освободим и измъкнем само двамата изсред толкова много народ,

сихди?

— По-напред трябва да идем дотам, влизането после — отговорих аз.

Плъзнахме се от нашия явор, аз си взех карабината и се запромъквахме покрай ограждението — зад първия ъгъл, край другата стена, следващия ъгъл и отвъд, докато стигнахме мястото, над което ширеше върхари растящият вътре шан фъстък.

Чувахме как кюрдите вдигат дандания от другата страна на ограждението, но не можехме да ги видим. Някога тук, извън бивака, сигурно също е имало поляна, по която сега, наистина, отново растяха дървета, но те бяха толкова тънкостеблени и ниски, че дори и да искахме да се качим, нямаше да са ни от полза. Тук имаше само един път, а именно през ограждението. За тази цел трябваше да го изследваме.

Стеблата бяха наслагани заедно с короните както отсреща при мир юсуфи. Тъй като през дънерите нямаше как да минем, трябваше да потърсим някое място при върхарите. Щастieto ни се усмихна. Точно между нас и шан фъстъка имаше една немного гъста корона на топола хаур, сиреч дърво, чиято мека дървесина не бе в състояние да устои на нашите ножове. Освободих се отново от карабината. После застанахме на колене, извадихме ножовете и започнахме да прерязваме клони и вейки по такъв начин, че се отваряше един около метър широк и малко повече от метър висок тунел.

След четвърт час бяхме напреднали толкова, че ако не искахме да бъдем открити, трябваше да оставим останалите клони. Но бяхме отстранявали не само съответната част от тополовия връх, а и всичкия буренак, с който бе гъсто обрасъл. Благодарение на нашата работа сега можехме не само да виждаме, но и да слушаме. За виждане всъщност за себе си не би трябвало да говоря, тъй като компресът беше пак изсъхнал. Болката в раненото око беше направо непоносима и засягаше по такъв начин и здравото око, че трябваше да го държа повече затворено отколкото отворено.

Шан фъстъкът беше отдалечен от нас на може би двайсетина метра. От другата страна бе застанал кюрдският „народ“. Отсам стоеше отпратеният днес от нас Шир Селеки с още четирима мъже, които съставяха неговия „таен съвет“. „Народът“ сега се беше

умълчал, но толкова по-високо говореха „съветниците“. Те, изглежда, се бяха събрали да решават съдбата на пленника.

Тъкмо се бяхме натъкмили за подслушване и чухме Шир Селеки да казва:

— Хюсеин Иса се гордее със своето покръстване и се обявява за Салиб Иса^[1]. Той признава, че познава чуждоземния ефенди, който простреля нашите кучета, нашите коне и дори нашите воители. Освен това той е проклет шиит и син на мир юсуфи, чиято кръв трябва ние да прием. И накрая нарича жената, виновна за днешните ни загуби, своя майка. Мир юсуфи трябва да умре и понеже толкова високо почита Салиб Иса, ще вкуси неговата сладост и ще свърши на кръста. Който има нещо против, да се обади!

Мир махмалли се обади, но не против, а приветстваха с ликуване това нечовешко предложение.

— Да го качим на кръста! Направете кръст! Да бъде разпнат! — завикаха радостно един през друг неколкостотин гласа.

— Няма защо да правим! — надвика ги предводителят. — Един здрав кол напречно на ствола, при който стои, и кръстът е готов.

Последва нов ликуващ вой, по времето на който Халеф ме попита:

— Ама че шейтанска работа, а, сихди? Бързо иди си вземи карабината! Трябва веднага да влезем!

— Не — отвърнах аз, — защото това ще бъде нашата гибел. Те ще са мнозина срещу двама. Ние няма да можем да спасим Хюсеин Иса, а самите ще умрем заедно с него.

— Но какво да правим тогава?

— Аз ще отида бързо при мир юсуфи, те непременно трябва да помогнат. Да се надяваме, че ще пристигнем навреме. Ти ще останеш, за да можеш да ни осведомиш, ако междувременно се случи нещо.

— Значи да остана да лежа тук в просеката?

— Също не — заявих, понеже много-много не се доверявах на дребосъка. При неговото добросърдечие и дързост като нищо можеше да се изкуши да се втурне сам вътре. — Ще се покатериш на явора, на който седяхме преди малко, и ще останеш там, докато се върна!

Върнахме се бързо при споменатото дърво и хаджията се качи.

Аз му подадох карабината, без която щях да мога по-бързо да се придвижвам, и продължих тичешком.

Как съм успял за пет минути да стигна реката, за мен и до днес е загадка. Първо главата във водата, за да охладя окото, после в реката, отвъд и нагоре в гората. След още пет минути бях при входа. Беше затворен и аз извиках. Отвориха бързо. Юсуф Али стоеше там с жена си.

— Къде е синът ми? — запита ме тя. — Не идва ли и той?

— Още не. Сега се нуждая от помощта на вашите воини.

— О, Боже! Значи е лоша работата му! Аз се молах без прекъсване и призовавах страдалната майка, както той ме е учил. Но това не помогна!

— Продължавай да се молиш, ще помогне!

Затичах напред и те ме последваха. По време на бяга Юсуф Али простена:

— Аз също се моля на Бога и ще правя кръстния знак, както ми показва моята жена преди малко, когато ти беше тръгнал. Аз съм виновен за всичко. О, Господи, какъв страх бера!

Мир юсуфи още седяха при огньовете си. Аз ги свиках и ги заклех настоятелно:

— Чуйте, воини! Ако сте храбри мъже и не искате да ви презирам, ще ме последвате, в противен случай мъченическата смърт на Хюсеин Иса ще тегне на душите ви. Мир махмалли искат да го разпнат на кръст. Чувате ли? На кръста трябва да умре! Това е най-ужасната от всички видове смърт и...

Бях прекъснат. Юсуф Али нададе крясък и побягна. Жена му също изкрещя високо и се завтече след него. Не можех да им попреча, защото ако се втурнех подире им, щях да изгубя скъпоценно време. Продължих да говоря. Казах всичко, което ми внушаваше страхът за Хюсеин Иса, но намерих студени слушатели. Най-сетне, с цената на голямо напрежение, успях да докарам нещата дотам, че се стигна до съвещание, едно безкрайно дълго съвещание, чийто резултат малкоегунд оповести с думите:

— Ходих, ти си наш гост и ние ще ти окажем цялото си приятелство и любов. Но Хюсеин Иса премина към салиба и ако бъде сега разпнат, ние виждаме в това само справедливото наказание на Мохамед, който стои до трона на Аллах. Бихме извършили голям грях, ако решим да помогнем на този отцепник. Ти не си от нашата вяра. Ако искаш да го спасиш, стори го, но нас пощади от молбите си.

Тук вече на нищо не можех да се надявам и нямаше какво повече да търся. Трябваше да разчитам само на себе си и на Халеф. Хукнах отново. Моето идване беше влошило положението — можеше да се приеме, че Юсуф Али и жена му само ще забъркат някоя глупост. Не ме беше грижа, че входът стоеше отворен и остана отворен след мен. Заспусках се по стръмния склон с възможно най-голямата бързина и мислех трескаво по какъв начин бе осъществимо спасението. Често се сгромолясвах и си дерях облеклото и кожата, но не обръщах внимание на тези неща. Със стигането при реката първата ми работа бе да си натопя главата, защото окото ми гореше като огън... огън, аха, това бе спасителната дума! Да, само чрез огън можеше да бъде освободен Хюсеин Иса, а аз се бях снабдил от Ревандуз с шебхайта^[2] и имах една кутийка в пояса си.

Докато газех водата, горе при мир махмалли отекна ликуващ крясък. Нима бяха пленили родителите на Хюсеин Иса? Побързах неспокойно нататък и скоро чух ожесточен кучешки лай. Сега може би всичко беше изгубено! След като са открили двамата, враговете сигурно са сметнали, че и други мир юсуфи има наблизо, и са побързали да пуснат хрътките си. Ако те намереха Халеф! А аз трябваше да стигна горе и имах само ножа си! Много бе важно колко са кучетата. С едно или две се надявах да се справя без барут и куршуми. Изстрелите засега трябваше да се избягват, тъй като те преждевременно щяха да издадат нашето присъствие.

Всички тези разсъждения ми минаха през главата, докато се катерех с най-голяма бързина. Лаят престана, което донякъде ме успокои. Най-после, най-после стигнах горе при явора.

— Халеф, горе ли си още? — попитах.

— Да, говори по-тихо и се качи бързо — заради кучетата!

След няколко секунди седях горе при него.

— Всичко свърши, сихди! — каза ми той. — Погледни нататък!

Прониза ме страх, какъвто още не бях изпитвал. Хюсеин Иса висеше на кръста, а родителите му бяха вързани долу за стеблото.

— Ще умре ли? — попита Халеф. — Вече четвърт час виси. Веднага след окачването му неговите родители поискаха да ги пуснат.

— Глупците! По какъв начин е захванат?

— С ремъци.

— Прободоха ли го?

— Не.

— В такъв случай няма да умре за един ден. Отказана ми бе помощ. Но ние двамата ще го измъкнем, а заедно с него и родителите му, драги Халеф. Как стоят нещата с кучетата? Колко са и къде са се дянали?

— Три са. Бяха пуснати навън веднага след появата на родителите. Полаяха малко, после замлъкнаха. Тичат постоянно около ограждението, но не са ме усетили. Имат лоши носове.

— Носовете са им добри, стига само да бъдат насочени на дирята. Чуй!

Ненадейно притича едно куче. Не бяха дресирани да се държат вкупом и това ме зарадва.

— Слушай сега плана ми! — продължих. — Преди всичко трябва да бъдат отстранени животните. Ще слезем. Не бива да стреляме. Ти ще застанеш зад мен. Когато някое пристигне, аз ще го уловя, ще го задържа здраво, а ти ще го намушкаш в сърцето.

— Не, сихди, не! Те ще ти откъснат гръцмуля от шията!

— Не се безпокой за мен! Тези псета не могат да ми навредят. Само да можех да виждам с двете очи! Ще пристъпим към дело, след като умъртвим кучетата, и то с помощта на огъня. Ща запалим на това място сухото ограждение, за да отклоним вниманието от срещуположната страна, където виси Хюсеин Иса.

— Мир махмалли ще го пречукат, преди да тръгнат насам.

— Аз ще им попреча с карабината си.

— От тази страна ли ще бъдеш?

— Ще бъда отсреща в прохода, който прорязахме. За да се разгори пожарът в подходящия миг, аз трябва да отида отсреща с карабината, а ти да останеш тук. Ще запалиш сухите клони веднага щом чуеш три пъти да излайва чакал. Ще имаш грижата да лумне бързо и да не може да бъде изгасен. После пристигах при мен.

— Ще подклада няколко огнища — три... четири... пет.

— Ето ти кибрит, а сега ела!

Слязохме. Аз си съблякох сетрето, навих го на руло и го намотах плътно около врата си. Халеф си извади ножа. Малко след това чухме отляво пъхтене.

— Внимавай... идва едно! — предупредих хаджията, който застана трескаво зад мен.

Горящите в бивака огньове хвърляха слабо сияние насам, така че можеше да се различи едно животно с необикновения ръст на хрътка от кюрдска порода. Пъхтенето бързо приближаваше. Кучето пристигаше в галоп. Видя ме, спря за миг и се изстреля с мощен скок към гърдите ми, без звук да издаде. В същия миг аз разперих ръце, приведох се напред, за да не бъда съборен от животното, и точно когато поиска да ме ухапе, обгърнах врата му. Зъбите му се впиха в навитото сетре, но не можах да ме наранят. Аз от своя страна притиснах врата и главата му към гърдите си с такава сила, че дъхът му секна и тялото се отпусна вяло.

— Мушкай сега, Халеф!

Хаджията заби ножа четири-пет пъти в ребрата на животното. Аз пуснах кучето и то остана неподвижно.

— Хамдулиллах, успяхме! — отдъхна облекчено Халеф. — Не го считах за възможно, сихди. Ако другите...

— Тихо! — прекъснах аз словоизлиянията му. — Пак идва едно, този път отдясно.

Обгърнахме се в тази посока. Второто куче беше обработено по същия начин, с единствената разлика, че когато му приклеших врата, в смъртния си страх ми одраска с ноктите на задните лапи бедрата. Едва след по-дълго време се появи третото, последното животно, което беше обезвредено като първото, без да ме нарани. Сега помогнах малко на Халеф да събере горивен материал, за да подкладе няколко огнища и огънят да може бързо да се разпространи. После побързах с карабината си към отсрещната страна на кюрдския бивак. Пропълзях там в направения от нас проход и сега разпятието бе пред мен.

Иса, който бе трябвало да стане светлина на исляма, висеше на набързо изготвения кръст, но не прикован болезнено с пирони като Спасителя, а вързан с ремъци. Въпреки това лицето му беше разкривено от болки, а мускулите потръпваха в спазми. Родителите му умишлено бяха вързани към стеблото на шан фъстъка с лице един към друг. Ръцете от лактите надолу бяха свободни, така че можеха да се докосват, но не и да си помогнат.

Много кюрди се бяха преситили да гледат и се бяха отдалечили. Други образуваха полукръг от другата страна на дървото и се наслаждаваха на картината, която измъчваните представляваха. А те не

се държаха тихо. Подхвърляха си думи на утеха и надежда, злорадо осмивани от зяпачите.

— Дръж се! — молеше майката сина си. — Той непременно ще дойде, обеща да те спаси. Познаваш господаря. Каквото обещае, го сдържа.

После продължи да плаче и се моли. Същото правеше и Юсуф Али. Той прекъсна молитвата, за да подвикне на сина:

— Аз съм виновен, аз самият! Сега моите болки са по-големи от твоите. Може би господарят ще ни се притече на помощ. Ако го стори, ще си врежа с ножа на гърдите един Салиб Иса като възпоменание за тези неизразими болки.

— Не плачи, майко — помоли Хюсеин Иса. — Мария е изтърпяла хиляди пъти по-големи болки от теб. Не плачи, татко, защото моето положение е завидно. Смъртта за вратата открива пътя към Рая. Не за мен, а за вас. Вие дойдохте да ме спасите, а самите се обрекохте на смърт. Но господарят може би ще съумее поне вас да спаси. Ще се помоля за вас той да се появи.

Вдигна глава и изпълнен с упование, започна да се моли и да призовава страдалната майка за помощ и подкрепа. През това време мир махмалли си подхвърляха подигравателни забележки. Не биваше повече да чакам, макар да не знаех как с Халеф ще успеем да освободим с необходимата бързина тримата от дървото и кръста. Сложих ръце около устата и изляях три пъти като чакал. Отправяйки остро око към срещуположната страна, видях веднага да се появява едно пламъче, бързо последвано от други две, три, четири, пет, докато едно общо огнево започна да поглъща ограждението. Половин минута по-късно поне двацет метра от оградата бяха обхванати от буйни пламъци, които се втурнаха бясно в двете посоки. Огънят беше забелязан и предизвика възнамерявания ефект. Всичко живо зарева и хукна за вода. Лежащите вляво животни се подплашиха и затърчаха между колиби и хора. Ужасените кюрди се юрнаха към жилищата да си спасяват покъщината. Никой не обръщаше внимание на шан фъстъка. Аз вече стоях при него, след като бързо бях прерязал малкото тополови клони, които ми препречваха пътя.

— Тук съм! — подвихнах ободрително на тримата. — Първо освобождавам бързо вас двамата и после сина!

— О, пресвета Мариях, майко на страданията, как ти благодаря!
— изликува кюрдката, когато вървите ѝ паднаха под острия ми нож. —
Страдална майка те нарече моят син и аз ти го отстъпвам да ти служи!

— О, Салиб Иса — извика нейният мъж, — ти наистина си помогъщ от полумесеца на Пророка!

Двамата бяха освободени. Един рез нагоре освободи и краката на сина. Стиснал нож между зъбите, аз се закатерих по ствола на шан фъстъка и достигнах лявото рамо на напречната греда. В този момент от отвора изпълзя Халеф и притича насам.

— Бързо нагоре до другото рамо! — разпоредих му аз. — Трябва едновременно да срежем ремъците на Хюсеин Иса, иначе ще си счупи някоя ръка. Баща му е достатъчно силен да го улови.

Дребният, храбър хаджи се изкатери като катерица. Юсуф Али застана отдолу с разперени ръце. Едно срязване отсам и едно отвъд... Иса падна в обятията на своя баща, който го притисна към могъщата си гръд и нададе радостен вик. Майката прегърна и двамата и заликува заедно с тях. Тогава видях, че сме забелязани. Няколко мир махмалли зарязаха всичко и се затичаха насам, последваха ги и други. Аз и Халеф скочихме. Вдигнах останената преди малко карабина.

— Изчезвайте бързо в тъмната гора и тичайте към нашия бивак! — повелих. — Не се грижете за мен! Аз ще прикривам отстъплението. Няма да ми се случи нищо.

Те се подчиниха. Хюсеин Иса не можеше да върви и трябваше да бъде носен от неговия баща. Да следя как ще бъде изнесен, не ми беше възможно, тъй като мир махмалли бяха близо. За щастие нямаха пушки със себе си. Насочих своята към тях и им заповядах да спрат. Когато въпреки това продължиха да търчат насам, дадох три изстрела по три крака. Улучените се строполиха, останалите спряха, всички зареваха от ярост.

Приятно ми бе, че спряха, понеже не можех да виждам с дясното око и трябваше да стрелям от лявата страна.

После се изтеглих през дупката, без да се осмелят да ме последват.

Сега вече две страни от ограждението горяха буйно. В гората, докъдето стигаше сиянието на огъня, бе светло като ден. Понеже вече нямаше защо да се опасявам от враговете, не направих обиколка, а се затичах надолу към реката и после нагоре по откоса, където беше още

по-светло отколкото в долината. При входа на бивака скочих на Халеф и тримата спасени.

Мир юсуфи стояха прави, вперили взор в огъня, който не можеха да си обяснят. Юсуф Али мина през тях със сина си на ръце, без да обърне внимание на техните въпроси. Халеф беше разказал на исполина, че племето му не е пожелало да участва в спасението. Аз го последвах с жена му. На Халеф сърцето обаче не можеше да изтрае. Той спря да разкаже на мир юсуфи какво се е случило.

Отидохме в колибата на Юсуф Али. Веднага бяха запалени две маслени лампи, за да прегледам състоянието на неговия син. За щастие той не беше висял дълго на кръста и мускулите и сухожилията му бяха здрави. Вярно, изпитваше силни болки и се чувстваше като разбит, но някакво опасно нараняване не можах да открия.

Що се отнася до мен, аз се уплаших от самия себе си, когато се погледнах в един съд с вода — послужи ми за огледало. Око и нос образуваха една синьо-червена хълмиста верига в лицето ми, но не се съмнявах, че със студени компреси и спокойствие отокът ще спадне. Юсуф Али още не беше ми се извинил. Сега ме помоли за прошка по такъв начин, че след вътрешното обръщане във вяра с двойно удоволствие му простих „мръсния удар“.

Когато Халеф дойде, Фатима Мариях излезе да раздуха огъня и допече овена. Така злощастно прекъснатата вечеря сега се превърна в празничен пир. Уредихме си го в къщата, понеже се сърдехме на мир махмалли. Не пуснахме никого.

След храна Хюсеин Иса трябваше да спи. Ние останалите още дълго останахме будни, обсъждайки събитието. После им разказах за Юсуф — дърводелеца, за Мариях — светата Дева, и за Иса — Сина Божи. Разказах за смъртта, възкресението и възнесението на Спасителя и го правех, както се приказва на деца, съобразявайки се с духовните сили на тези хора.

Такива часове са святи. Моите слушатели ме следяха с такова благоговение, каквото можех само да желая. Мисля, че никой мисионер не е имал по-добър успех от моя сега. Юсуф Али буквално се смяташе за дърводелеца Йосиф и беше горд, че е баща на един толкова благочестив и дори разпнат християнин. Той прояви твърда решимост да отиде с Хюсеин Иса в Мосул и накрая извика въодушевен:

— Господарю, днешният ден навеки ме смрази с Мохамед. Аз ще стана християнин и за мен ще бъде голямо щастие да видя сина си свещеник.

Фатима Мариях се хвърли на врата му и го целуна пред очите ни. Нейният син още отпреди ѝ беше разказвал за страдалната майка и това се бе съхранило трайно в нейната памет. От всичките свети личности, за които им разправих, редом със Спасителя тя най-дълбоко в сърцето си беше склонила „Mater dolorosa“. Целуна ми, плачейки, ръцете и каза:

— Днес добих представа какво е изтърпяла страдалната майка. Светата Дева отпрати болките от мен. На нея единствено трябва моят син да принадлежи, а аз ще бъда негова и значи също нейна слугиня. Това е моят обет и аз ще го спазя.

На разсъмване трябваше все пак да си легнем да поспим. Когато се събудихме по обяд, Хюсеин Иса се чувстваше много по-добре, а моето лице беше придобило по-улегнал, жълтеникав цвят. Окото вече надничаше, макар и безсилно, от отока — приблизително като дребна стафида от хубаво втасал английски коледен пудинг.

Тъй като вече бе невъзможно да тръгнем, то трябваше да се съгласим на една уговорка с мир юсуфи. Халеф остана с храбрия гавазин като гост при малкоегунд, а аз — при Юсуф Али, на когото малкоегунд трябваше да доставя ястията. Кюрдите бяха безкрайно горди с нас. Двама смелчаци бяха измъкнали трима пленници сред триста врагове. На това отгоре гората продължи още два дни назад да гори. Мир махмалли бяха изгубили много животни, лятното им обиталище беше разрушено от огъня и понеже трябваше да си потърсят друго, за дълго време отпаднаха като грижа на мир юсуфи. Последните ни държаха голяма благодарност и те по свой начин ни я принасяха честно.

Моето оздравяване напредваше по-бързо от това на Хюсеин Иса. Когато на мен окото възприе отново прежния си вид и носът ми спадна до първоначалната си красота, той все още чувстваше голяма отмалялост в крайниците. Трябваше да остане по-дълго от мен. Твърдо бе решено, че ще вземе родителите си, и аз го помолих да предаде при тази възможност моя дързък гавазин в Керкук. Касем много се зарадва, тъй като бе изгубил всяко желание да язди по-нататък с човек, който подхваща бой с дузина и повече кюрди и сетне пали техните къщи,

огради и гори. Той получи от мен бакшиш, от който беше далеч доволен отколкото от мен самия.

Заради пълното оздравяване на моето око и напредналото годишно време трябваше да се откажа от ездата си до езерото Урмия. Сега смятах да яздя нагоре покрай Горна Заб и през планините Тура Гхара отново да се върна при Бююкзаб.

Най-сетне една сутрин потеглихме с Халеф. Всички мир юсуфи ни придружиха на известно разстояние. Когато си вземахме сбогом, Фатима Мариях ми целуна през плач ръцете и помоли:

— Мисли за мен, господарю, както аз ще мисля за теб през цялото време! Ти нямаш жена, но имаш майка. Поздрави я от мен! Аз винаги ще се моля за нея и за теб.

А Юсуф Али вдигна кожените ленти на яката си, извади ножа, вряза си на гърдите две дълбоки, кръстосани рани и каза:

— Бях дал оброк да го сторя. Това е моят знак — Ес Салиб, Христовия кръст, с който оттук насетне ще живея и с който ще умра. На теб го дължа. Пътувай с Божията закрила и бъди щастлив, както сега съм аз.

[1] Салиб Иса — Кръст Христов — б.а. ↑

[2] Шебхайта — кибрит — б.а. ↑

Издание:

Band 48. Das Zauberwasser. Karl May Verlag, Bamberg

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.